

HALK ŞAİRİ FUZÜLİ

Rasim DENİZ

Bilindiği üzere, Fuzûli deyince ilk akla gelen Bağdadlı (ö. 963/1555-6), hamse sahibi üç dilde (Türkçe, Farsça, Arabça) divanı olan, özellikle «Leylâ vü Mecnun» kitabıyla «Şikayenâ-me»si çok meşhur olan Fuzûli'dir.

Bununla beraber, kaynakların verdiği bilgiye göre, ikinci bir Fuzûli daha vardır ki, bu Fuzûli'nin, Diyarbakır yakınlarındaki Çermik kasabasında doğduğu, Haraç kaleminde çalıştığı, asıl adının da Ahmed olduğu Yüzni tezkiresinde geçmektedir¹.

Görülüyor ki, Fuzûli mahlaslı iki şâir olup bizim Halk Şâiri Fuzûli ile mahlas benzerliği hariç hiçbir ilgileri bulunmamaktadır. Bizim cönklerden bulduğumuz ve bu yazımıza konu olarak aldığımız Fuzûli, halk şâiri/Fuzûli'dir. Yani üçüncü bir Fuzûli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halk şâiri Fuzûli'nin, kendi kitaplarımız arasında bulunan 19. cönkte iki koşması mevcuttur. Bu koşmalardan biri varak 1/A'da «Ağlarım», ikinci koşma da varak 18/A'da «Düşer mi?» rediflidir.

Adı geçen cönk Tokat'tan alındı. Bu cönkte çoğunluğunu ondokuzuncu yüzyıl halk şâirlerinin şiirleri teşkil etmekle beraber, onyedinci yüzyılın meşhur şâirlerinden Âşık Ömer, ile Âşık Gevheri'nin de muhtelif şiirleri yer almaktadır.

Ayrıca, hangi yüzyılda yaşadıklarını tesbit edemediğimiz Cezbiyye, Biçâre, Şâkiri gibi halk şâirlerinin de çeşitli şiirleri bulunmaktadır. Yukarıda varak numaralarını verdiğimiz iki koşma da yazımızın konusu olan Fuzûli mahlaslı halk şâirine aittir. Ancak bu şâirimizin zamanı hakkında bilgimiz yoktur. Fakat, koşmalarındaki dil ve usluba baktığımızda O'nun on-

dokuzuncu asırdan daha gerilerde olması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü, Âşık Fuzûli'nin koşmalarında Arabça, Farsça kelimeler yanında Farsça tamlamaların da kullanılmış olması bu düşüncemizi teyid etmektedir.

Fuzûli'nin elde mevcut iki koşmasından başka, hakkında hiçbir bilgimiz mevcut değildir. Onun saz şâiri, kalem şâiri, bâdeli - bâdesiz, divan şâiri olup olmadığı bugün için bilgimiz dışındadır.

Âşık Fuzûli hakkında, kesin bilgileri geleceğe bırakarak Onun iki koşmasını sayın okurlarımıza sunuyorum...

KOŞMA

Ala gözlerini sevdiğüm dilber
Şu senin derdinden yanar ağlarım
Kime arz ideyim şol garip halim
İller yanında görür ağlarım
Yüri benden kaçar gayriden kaçmaz
Gâyet de güzelsin âşıkım geçmez
Yalvardım Mevlâ'ya dileğim geçmez
Yüzimi yerlere sürer ağlarım
Dir ki Fuzûli bu iş böyle kalursa
Mevlâm emânetin benden alursa
Bu hasretlik kıyâmete kalursa
Kefinim boynuma dakar ağlarım

KOŞMA

Bu fakir bûs etse dest-i dâmânın
Tekdir etmek âl-i şâna düşer mi?
Bir yigidin yaman derdi olmasa
Derman için hiç Lokman'a düşer mi?
Şeydâ gibi gözlerim mest olmasa
Deli gönül bir bahr-ı gamda olmasa
Pervânenin gözi şemde olmasa
Yana yana hiç bir nâra düşer mi?
Fuzûli ümidi kesme Mevlâ'dan
Mecnun vefâ buldı sanma Leylâ'dan
Baykuş lezzet alsa fâni dünyadan
Fırar idüb virâneye düşer mi?